

รายวิชา ภาษาไทย

เรื่อง คำราชาศัพท์ (๓)

รหัสวิชา ท๒๒๑๐๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

ครูผู้สอน รุ่งพิรุณ เชื้อนรอบ

สรรพนาม และกริยาราชาคัพท์

กิจกรรม

หลักการใช้สรรพนาม และกริยาราชาคัพท์

✚ คำสรรพนามราชาศัพท์

คือ คำแทนชื่อที่จำแนกใช้ตามชั้นของบุคคลซึ่งถือกันว่ามีฐานันดรศักดิ์ต่างกันตามประเพณีนิยม จึงต้องบัญญัติคำให้เหมาะสมกับบุคคลชั้นต่าง ๆ

✚ การใช้สรรพนามราชาศัพท์

๑. ใช้แทนผู้พูด (บุรุษที่ ๑) คำว่า ข้าพระพุทธเจ้า ใช้แทนผู้พูด ใช้กับลำดับชั้นพระมหากษัตริย์จนถึงชั้น

พระองค์เจ้า

๑. ใช้แทนผู้ที่พูดด้วย (บุรุษที่ ๒)

พระมหากษัตริย์	ใช้คำว่า	ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท
สมเด็จพระบรม	ใช้คำว่า	ใต้ฝ่าละอองพระบาท
สมเด็จพระเจ้าฟ้า	ใช้คำว่า	ใต้ฝ่าพระบาท
พระองค์เจ้าและหม่อมเจ้า	ใช้คำว่า	ฝ่าพระบาท

✚ คำกริยาราชาศัพท์

คือ คำที่ใช้บอกอาการ จำแนกใช้ตามชั้นของบุคคลซึ่งถือกันว่ามีฐานันดรศักดิ์ต่างกันตามประเพณีนิยม จึงต้องบัญญัติคำให้เหมาะสมกับบุคคลชั้นต่าง ๆ

✚ การใช้กริยาราชาศัพท์

๑. การใช้คำว่า “ทรง”

- ใช้ทรงนำหน้าคำนามสามัญ เช่น ทรงบาตร (ใส่บาตร) ทรงกีฬา (เล่นกีฬา) ทรงม้า (ขี่ม้า) เป็นต้น
- ใช้ทรงนำหน้าคำนามราชาศัพท์ เช่น ทรงพระราชนิพนธ์ (แต่งหนังสือ) ทรงพระอักษร

ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ เรื่อง การใช้สรรพนามและกริยาราชาศัพท์

ศึกษาด้วยตนเอง
เป็นเวลา ๕ นาที

ตัวอย่างใบความรู้ เรื่อง การใช้สรรพนามและกริยาราชาศัพท์
สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th

การใช้สรรพนาม ราชาศัพท์

ใช้แทนผู้พูด (บุรุษที่ ๑)

ข้าพระพุทธเจ้า

ใช้กับลำดับชั้นพระมหากษัตริย์จนถึง
ชั้นพระองค์เจ้า

ใช้แทนผู้ที่พูดด้วย (บุรุษที่ ๒)

พระมหากษัตริย์

ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท

สมเด็จพระบรม

ใต้ฝ่าละอองพระบาท

ใช้แทนผู้ที่พูดด้วย (บุรุษที่ ๒)

สมเด็จพระเจ้าฟ้า

ใต้ฝ่าพระบาท

พระองค์เจ้า
หม่อมเจ้า

ฝ่าพระบาท

การใช้กริยา ราชาศัพท์

การใช้คำว่า

“ทรง”

นำหน้าคำนามสามัญ

ทรง	+	บาตร	หมายถึง	ใส่บาตร
ทรง	+	กีฬา	หมายถึง	เล่นกีฬา
ทรง	+	ม้า	หมายถึง	ขี่ม้า

นำหน้าคำนามราชาศัพท์

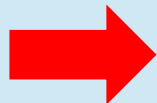
ทรง + พระราชนิพนธ์ → แต่งหนังสือ

ทรง + พระอักษร → อ่าน เขียน เรียน

ทรง + พระราชดำริ → คิด

นำหน้าคำกริยาสามัญ

ทรง + ยินดี

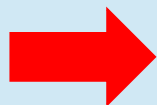
ทรงยินดี

ทรง + อธิบาย

ทรงอธิบาย

ทรง + สั่งสอน

ทรงสั่งสอน

ไม่ใช่ “ทรง”

นำหน้าคำกริยาราชศัพท์

“ทรงมี ทรงเป็น” ไม่นำหน้าคำนาม
ราชศัพท์ ให้ใช้ “มี เป็น”

ตัวอย่าง

พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรทรงพระปรีชาสามารถในการ.....**ทรงดนตรี**.....จึงได้รับการยกย่องให้เป็นคีตกวี

การใช้คำว่า

“เสด็จ”

นำหน้าคำกริยาสามัญ

เสด็จ + ออก → เสด็จออก

เสด็จ + กลับ → เสด็จกลับ

นำหน้าคำนามราชาศัพท์

เสด็จ + พระราชดำเนิน → เดินทาง

เสด็จ + พระราชสมภพ → เกิด

ตัวอย่าง

“เมื่อคราวที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนิน.....ไปยังจังหวัดเชียงใหม่
ผู้ว่าราชการจังหวัดได้จัดให้มีการแสดงละคร
หน้าพระพักตร์”

การใช้คำ “ทูลเกล้าฯ” และ “น้อมเกล้าฯ”

ทุลเกล้าทุลกระหม่อม

```
graph TD; A[ทุลเกล้าทุลกระหม่อม] --> B[ใช้สำหรับของเล็กที่สามารถยกได้]; B --> C[ช่อดอกไม้]; B --> D[หนังสือ];
```


ใช้สำหรับของเล็กที่สามารถยกได้

ช่อดอกไม้

หนังสือ

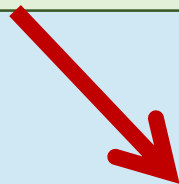
น้่อมเกล้าน้่อมกระหม่อม

ใช้สำหรับของใหญ่ที่ไม่สามารถยกได้

บ้าน

ที่ดิน

เปรียบเทียบ การใช้กริยาราชศัพท์

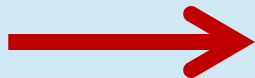

เสียชีวิต

พระมหากษัตริย์
สมเด็จพระบรม

สวรรค์

สมเด็จพระเจ้าฟ้า
พระองค์เจ้า

ชั้นพระชนม์

หม่อมเจ้า

ชั้นชีพิตักษัย

เกิด

พระมหากษัตริย์

มีพระบรมราชสมภพ

สมเด็จพระบรม

มีพระราชสมภพ

สมเด็จพระเจ้าฟ้า

พระองค์เจ้า

หม่อมเจ้า

ประสูติ

คำสั่ง

พระมหากษัตริย์

พระบรมราชโองการ

สมเด็จพระบรม

พระราชเสาวนีย์

สมเด็จพระเจ้าฟ้า
พระองค์เจ้า

พระดำรัสสั่ง

หม่อมเจ้า

รับสั่ง

กิจกรรม

รู้จักใช้กริยาราชศัพท์

๑. “เมื่อคราวที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.....ไปยังจังหวัดเชียงใหม่
ผู้ว่าราชการจังหวัดได้จัดให้มีการแสดงละครหน้าพระพักตร์” (เสด็จ , เสด็จพระราชดำเนิน)
๒. พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร.....
(สวรรคต , สิ้นพระชนม์ , สิ้นชีพิตักษัย)
๓. “ประชาชนชาวภาคใต้รู้สึกเสียใจมากที่ หม่อมเจ้าหญิง วิภาวดีรังสิตถึงแก่.....”
(อสัญกรรม , ชีพิตักษัย , มรณกรรม)
๔. สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.....
ปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา (พระราชทาน , ประทาน)
๕. สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี.....ไปยัง
จังหวัดอุบลราชธานี (เสด็จ , เสด็จพระราชดำเนิน)
๖. เมื่อวันที่ ๒ เมษายน เป็นวันคล้าย.....สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระ
เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (วันพระราชสมภพ , วันประสูติ)
๗. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญ.....ครบ ๖๗ พรรษา
(พระชนมพรรษา , พระชนมายุ)
๘. สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงเจริญ
.....ครบ ๖๗ พรรษา (พระชนมพรรษา , พระชนมายุ)
๙. พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี กรมหมื่นสุทธนารีนาถ.....อยู่ที่โรงพยาบาล
ศิริราช (ทรงพระประชวร , ประชวร)
๑๐. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.....พระกระยาหารค่ำ (เสวย , ทรงเสวย)

ให้นักเรียนทำใบงาน เรื่อง รู้จักใช้กิริยาราชศัพท์

คำชี้แจง ให้นักเรียนเติมคำกิริยาราชศัพท์ประโยค
ให้สมบูรณ์

ศึกษาด้วยตนเอง
เป็นเวลา ๕ นาที

ตัวอย่างใบงาน เรื่อง รู้จักใช้กิริยาราชศัพท์
สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระ
พระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี
.....พระราชทาน.....ปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จ
การศึกษา

สมเด็จพระเจ้าน้อยนางเธอ เจ้าฟ้า
จุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี
.....เสด็จ.....ไปยังจังหวัดอุบลราชธานี

เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ปีพุทธศักราช ๒๕๖๒
เป็น.....วันคล้ายวันพระราชสมภพ.....สมเด็จพระ
กนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

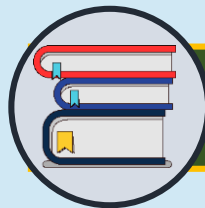
สรุป

คำราชาศัพท์ คือ คำสุภาพที่ใช้ตามชั้นของบุคคล ซึ่งถือกันว่ามีฐานันดรศักดิ์ต่างกันตามประเพณีนิยม จึงต้องบัญญัติคำให้เหมาะสมกับบุคคลชั้นต่าง ๆ

บทเรียนครั้งต่อไป

เรื่อง รู้หลักร้อยกรอง (กลอนดอกสร้อย) (๑)

สิ่งที่ต้องเตรียม

หนังสือหลักภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

ปากกาสี

สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th

